

Dyfodol cylchgronau Cristnogol Cymraeg?

Yn wyneb newidiadau yn y byd cyhoeddi a'r modd y mae grantiau'n cael eu rhannu, mae Aled Davies yn holi tybed beth yw dyfodol ein cylchgronau Cristnogol Cymraeg.

Yn ystod y dyddiau diwethaf fe wnaeth y Parch. Rhodri Glyn Thomas, Cyn-weinidog Treftadaeth yn y Cynulliad, ddatganiad yn rhybuddio bod angen diogelu'r cylchgronau Cymraeg sy'n bodoli eisoes, a bod angen dysgu gwersi o'r gorffennol mewn perthynas â dyfarnu grantiau. Mae hyn yn sgil penderfyniad y Cyngor Llyfrau i wahodd ceisiadau am swm o hyd at £30,000 er mwyn peilota dau gylchgrawn newydd sbon yn y Gymraeg, un ym maes chwaraeon a'r llall ym maes hanes.

Unwaith eto, daeth yn bryd i'r holl gylchgronau Cymraeg gyflwyno'u ceisiadau am nawdd, ac yn eu plith y mae *Cristion* a'r *Traethodydd*. Yn ei ddatganiad, meddai Rhodri, 'Mae'n rhaid bod yn ofalus iawn ynglŷn â sut mae hyn yn effeithio ar gyhoeddiadau eraill ac mae'n rhaid edrych ar y gyllideb gyfan. Dwi'n meddwl, y dyddiau yma pan mae arian yn brin, ei bod hi'n bwysig amddiffyn yr hyn sydd eisoes wedi derbyn cyllid a fyddwn i ddim yn hoffi gweld unrhyw gyhoeddiad arall yn dioddef yn sgil hyn.'

Mewn datganiad, dywedodd llfarydd ar ran y Cyngor Llyfrau 'ei bod hi'n gystadleuaeth agored a bod cyfle i gwmnïau cylchgronau sy'n bodoli yn barod i ehangu eu darpariaeth'.

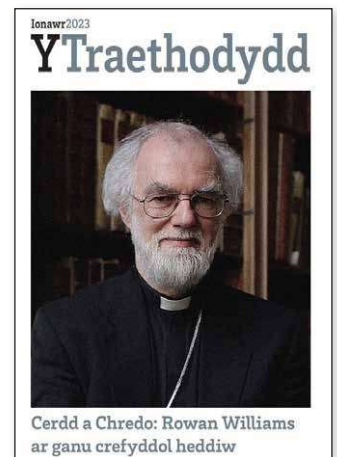
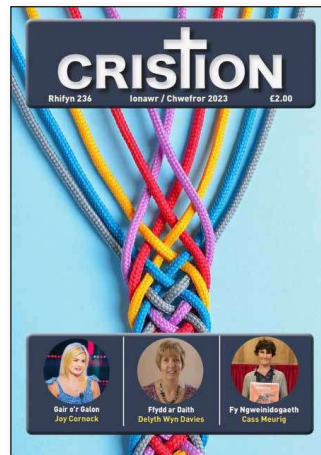
Mae hen hanes i newyddiaduraeth a chylchgronau crefyddol yng Nghymru, o ddyddiau cynnar *Seren Gomer* hyd at heddiw. Ond dros y blynyddoedd diwethaf gwelwyd newidiadau mawr, gyda'r *Goleuad* a *Seren Cymru* yn uno ac yn mynd yn bapur digidol, ar lein, *Y Llan* yn dod i ben, a lleihad sylweddol yn nifer prynwyr a thanysgrifwyr y cylchgronau eraill sy'n weddill.

Pan gychwynnais ar fy ngwaith gyda'r Cyngor Ysgolion Sul yn 1989 roeddem yn dal i gyhoeddi'r cylchgrawn *Antur* i blant, ac mae atgofion melys iawn gennyf o gydweithio hapus gyda'r golygydd Gareth Maelor, a chyfarfodydd golygyddol difyr yn y cartref ym Montnewydd. Ond yn fuan iawn dyfarnwyd bod y gwerthiant o 2,300 copi bob mis yn annigonol i gyfiawnhau grant, a daeth y cylchgrawn i ben. Erbyn hyn, mae'n debyg y byddai gwerthiant o'r fath yn cael ei ystyried yn llwyddiant ysgubol.

Dros yr un cyfnod gwelwyd cylchrediad *Cristion*, sy'n cael ei gefnogi gan chwe enwad gwahanol, yn lleihau o dros 3,000 copi y rhifyn i oddeutu'r 1,000 erbyn hyn. Dau gylchgrawn o nawws grefyddol sy'n derbyn grant gan y Cyngor Llyfrau yw *Cristion* a'r *Traethodydd*. Bu'n rhaid iddynt hwythau gystadlu am yr arian grant a cheisio cyfiawnhau rheswm dros barhad. Yn naturiol, holl bwrpas rhoi grant yw gwella ansawdd a chynyddu cylchrediad, er mwyn dangos gwerth am arian. Dyma alwad felly ar i ninnau fel darllenwyr *Cenn@d* i wneud popeth o fewn ein gallu, nid yn unig i danysgrifio a darllen, ond hefyd i annog eraill i brynu a darllen a hyrwyddo'r cylchgronau hyn.

Gwledd o ddarpariaeth

Ar hyn o bryd cyhoeddir *Cenn@d* yn wythnosol, a hynny yn rhad ac am ddim ar y we. Mae hynny trwy garedigrwydd y Presbyteriaid a'r Bedyddwyr, sy'n ariannu'r cynllun, a thrwy gydweithrediad yr Annibynwyr, sy'n rhannu tair tudalen â ni. Braf oedd cael dathlu ein 100fed rhifyn yn ystod yr wythnos diwethaf. Yn yr un modd, cyhoeddir *Y Tyst* gan yr Annibynwyr yn wythnosol fel papur mewn print, gyda chopïau'n cael eu rhoi ar y we ymhén amser. Mae'r *Gwyllyddydd* yn gylchgrawn a gyhoeddir gan yr Eglwys Fethodistaidd

bob deufis, ac mae hwnnw eto ar gael am ddim i bwy bynnag sydd am ei dderbyn.

Ers 1984 mae *Cristion* wedi cael ei gyhoeddi fel cylchgrawn rhyng-enwadol, ac erbyn hyn yn gyhoeddiad lliw llawn sy'n cynnwys erthyglau difyr i bob oed, dan olygyddiaeth Carwyn a Nerys Siddall a Dylan Rhys. I'r sawl sy'n chwilio am rywbeth mwy ysgolheigaidd, cyhoeddir *Y Traethodydd* yn chwarterol o dan olygyddiaeth D. Densil Morgan. Cyhoeddir *Gair y Dydd* fel adnodd chwarterol sy'n cynnig myfyrdod dyddiol, ac ychwanegwch at hyn gylchgrawn deufisol *Y Cylchgrawn Efengylaidd*, deunydd digidol Cristnogaeth21, a sawl papur eglwys leol sy'n cael ei rannu ar y we, ac fe sylweddolwn fod yna ddigon o ddeunydd difyr a chyfoes ar gael yn y Gymraeg.

Newyddion cyflym

Erbyn hyn daeth rhannu newyddion yn gymaint haws drwy'r cyfryngau cymdeithasol fel Facebook a Twitter. Yn aml, cawn ofalaethau ac eglwysy'n cyhoeddi pytau o newyddion gyda thoreth o luniau; mae nifer o erthyglau swmpus hefyd yn cael eu rhannu, gan annog darllenwyr i ymateb â'u sylwadau. Mae hyn yn chwyldroddol o ran ennyn a chreu diddordeb, gan roi cyfle i ymateb yn syth bin, yn wahanol i lythyr yn ymddangos wythnosau ar ôl i'r erthygl ymddangos mewn papur newydd. Ceir nifer o dudalennau pwrpasol ar Facebook er mwyn rhannu gwybodaeth a lluniau, e.e. tudalen Y Capel, lle ceir deialog yn gyson iawn am ddyfodol addoldai ar hyd a lled Cymru. Yn yr un modd mae llawer o fudiadau'n cyhoeddi eu newyddion ar y cyfrwng, gan ei wneud yn haws i eraill ei rannu ar ei ffrwd eu hunain. Mae'n debyg y bydd llwyddiant cylchgronau yn y dyfodol yn ddiabynnol ar eu gallu i gyfuno cyfrwng print a digidol – model hybrid y clywsom gymaint o drafod amdano dros y blynyddoedd diwethaf.

Ond, fel gyda phob dim, mae angen darllenwyr, ac i sicrhau parhad mae angen prynwyr. Os yw'r niferoedd yn dal i leihau, mae'n beryg i ni golli rhai o'r cyhoeddiadau pwysig hyn. Gobeithiwn am ddyfodol llewyrchus i *Cristion* a'r *Traethodydd*, ond mae hynny yn ein dwylo ni. Bydd yn rhaid cyflwyno cais am grant, a chystadlu â gweisg a darparwyr eraill, a hynny hefyd mewn byd digidol ac ar lein. Mae angen cynyddu nifer y tanysgrifwyr a chyflwyno'r cylchgronau hyn i farchnad newydd. Dwi'n meddwl mai'r ymadrodd Saesneg 'Use it or lose it' sy'n crynhoi'r sefyllfa orau! Tybed be fedrwn ni ei wneud i gefnogi'r cyhoeddiadau Cristnogol hyn?